

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (negyedik tanács)

2015. szeptember 3.*

„Előzetes döntéshozatal iránti kérelem — 93/13/EGK irányelv — A 2. cikk b) pontja — A »fogyasztó« fogalma — Ügyvédi hivatást gyakorló természetes személy által kötött hitelmegállapodás — Olyan hitel visszafizetése, amelynek fedezete a hitelfelvevő ügyvédi irodájának tulajdonát képező ingatlan — Olyan hitelfelvevő, aki szükséges ismeretekkel rendelkezik valamely tisztességtelen feltételnek a szerződés megkötését megelőző értékeléséhez”

A C-110/14. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a la Judecătoria Oradea (Románia) a Bírósághoz 2014. március 7-én érkezett, 2014. február 25-i határozatával terjesztett elő az előtte

Horațiu Ovidiu Costea

és

az **SC Volksbank România SA**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (negyedik tanács)

tagjai: L. Bay Larsen tanácselnök, K. Jürimäe, J. Malenovský, M. Safjan (előadó) és A. Prechal bírák,

főtanácsnok: P. Cruz Villalón,

hivatalvezető: L. Carrasco Marco tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2015. január 28-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- H. O. Costea személyesen,
- az SC Volksbank România SA képviseletében F. Marinău avocat,
- a román kormány képviseletében R.-H. Radu, R. I. Hațeganu és A. Buzoianu, meghatalmazotti minőségben,
- az olasz kormány képviseletében G. Palmieri, meghatalmazotti minőségben, segítője: M. Santoro avvocato dello Stato,

* Az eljárás nyelve: román.

- a holland kormány képviselőjében K. Bulterman és M. Noort, meghatalmazotti minőségben,
 - az Európai Bizottság képviselőjében L. Nicolae és M. van Beek, meghatalmazotti minőségben,
- a főtanácsnok indítványának a 2015. április 23-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,
meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 288. o.) 2. cikke b) pontjának az értelmezésére irányul.
- 2 Ezt a kérelmet a H. O. Costea és az SC Volksbank România SA (a továbbiakban: Volksbank) közötti jogvita keretében terjesztették elő, amelynek tárgya kölcsönszerződésben foglalt feltétel tisztességtelen jellegének a megállapítása.

Jogi háttér

Az uniós jog

- 3 A 93/13 irányelv ötödik, kilencedik és tizedik preambulumbekzdése így szól:

„mivel általában a fogyasztók nem ismerik azokat a jogszabályokat, amelyek saját országukon kívüli tagállamokban az áruk értékesítésére és szolgáltatások nyújtására vonatkozó szerződéseket szabályozzák; mivel ezen ismeretek hiánya visszatarthatja a fogyasztókat attól, hogy közvetlenül egy másik tagállamban szerezzenek be árukat és vegyenek igénybe szolgáltatásokat;

[...]

mivel [...] az áruk megvásárlóit és szolgáltatások igénybe vevőit meg kell védeni attól, hogy az eladó vagy a szolgáltató visszaéljen hatalmával és különösen az egyoldalú szabványszerződésekkel, valamint az alapvető fogyasztói jogoknak a szerződésekből való tisztességtelen kizárásával szemben kell megvédeni őket;

mivel a fogyasztók hatékonyabb védelme a tisztességtelen feltételekre vonatkozó egységes jogszabályok elfogadásával érhető el; mivel e jogszabályokat az eladók és szolgáltatók, valamint a fogyasztók közötti valamennyi szerződésre alkalmazni kell [...]”.

- 4 Ezen irányelv 1. cikkének (1) bekezdése szerint:

„Ennek az irányelvnek az a célja, hogy közelítse a tagállamoknak az eladó vagy szolgáltató és fogyasztó között kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekre vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseit”.

- 5 Az említett irányelv 2. cikke a következőképpen fogalmaz:

„Ennek az irányelvnek az alkalmazásában:

[...]

- b) »fogyasztó«: minden olyan természetes személy, aki az ezen irányelv hatálya alá tartozó szerződések keretében olyan célból jár el, amely kívül esik saját szakmája, üzleti tevékenysége vagy foglalkozása körén;
- c) »eladó vagy szolgáltató«: minden olyan természetes vagy jogi személy, aki vagy amely az ezen irányelv hatálya alá tartozó szerződések keretében saját szakmája, üzleti tevékenysége vagy foglalkozása körében cselekszik, függetlenül attól, hogy az köz- vagy magánjellegű”.

6 Ugyanezen irányelv 6. cikkének (1) bekezdése így rendelkezik:

„A tagállamok előírják, hogy fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket”.

A román jog

7 A kereskedők és fogyasztók között létrejött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 193/2000. sz. törvény alapügy tárgyát képező hitelmegállapodás aláírásának időpontjában hatályos változatának 2. cikke (1) és (2) bekezdésében az alábbiakat írja elő:

„(1) »Fogyasztónak« minősül minden olyan természetes személy vagy természetes személyek egyesülést alkotó csoportja, aki vagy amely a hivatkozott törvény hatálya alá tartozó szerződés alapján olyan célból jár el, amely kívül esik saját üzleti, ipari, termelői és kézműipari tevékenysége vagy foglalkozása körén.

(2) »Kereskedőnek« minősül az a természetes vagy engedélyezett jogi személy, aki vagy amely a hivatkozott törvény hatálya alá tartozó szerződés alapján saját üzleti, ipari, termelői és kézműipari tevékenysége vagy foglalkozása körében cselekszik, illetve bárki más, aki ugyanezen célból e személy nevében vagy megbízásából jár el.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

- 8 H. O. Costea ügyvéd, és többek között a kereskedelmi jog területén vállal ügyeket. 2008. április 4-én H. O. Costea hitelmegállapodást kötött a Volksbankkal. E hitel visszafizetésének biztosítékaul jelzálogot alapítottak egy, a H. O. Costea „Ovidiu Costea” elnevezésű ügyvédi irodájának tulajdonában álló ingatlanon. Ezt a hitelmegállapodást H. O. Costea aláírta egyrészt hitelfelvevői, másrészt – ügyvédi irodájának képviselőjeként – jelzálog-kötelezetti minőségben is. Ugyanezen a napon e jelzálog alapításáról közjegyző előtt külön megállapodás jött létre a Volksbank és ezen ügyvédi iroda között, amelyet ezen aktus alkalmával H. Costea képviselt.
- 9 2013. május 24-én H. O. Costea keresetet nyújtott be a Judecătoria Oradea (oradeai elsőfokú bíróság) előtt egyrészt a kockázati jutaléokra vonatkozó szerződési feltétel tisztességtelen jellegének megállapítása, másrészt e kikötés megsemmisítése és e jutaléknak a Volksbank részéről történő visszafizetése iránt.

- 10 Ilyen körülmények között a Judecătoria Oradea úgy határozott, hogy felfüggeszti az eljárást, és a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé előzetes döntéshozatalra:

„Úgy kell-e értelmezni a 93/13/EGK tanácsi irányelvnek a »fogyasztó« fogalmának meghatározására vonatkozó 2. cikkének b) pontját, hogy a fogalom magában foglalja vagy – éppen ellenkezőleg – kizárja azt a természetes személyt, aki ügyvéd, és anélkül köt egy bankkal hitelmegállapodást, hogy a szerződés meghatározná a hitel célját, amennyiben a szóban forgó szerződés a szóban forgó természetes személy ügyvédi irodáját jelzálog-kötelezettként határozza meg?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

Előzetes észrevételek

- 11 A kérdést előterjesztő bíróság előzetes döntéshozatalra utaló végzésében megállapítja, hogy az alapügy tárgyát képező hitelmegállapodás nem tesz említést arról, hogy milyen célból nyújtották a szóban forgó hitelt.
- 12 Ezzel szemben a román kormány és az Európai Bizottság is hangsúlyozza, hogy a megállapodás, a tárgyra vonatkozó szakaszban, pontosítja, hogy a hitelt H. O. Costea „folyó személyes kiadásainak fedezésére” nyújtották.
- 13 Márpedig emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata értelmében a nemzeti bíróságok és a Bíróság közötti egyértelmű feladatmegosztást kimondó EUMSZ 267. cikk értelmében – a nemzeti bíróság által közölt tényállás alapján – kizárólag a Bíróság határozhat az uniós jogszabályok értelmezéséről és érvényességéről. Ami különösen az előzetes döntéshozatalra utaló határozat állítólagos ténybeli hiányosságait és hibáit illeti, elég arra emlékeztetni, hogy nem a Bíróság, hanem a nemzeti bíróság feladata a jogvita alapjául szolgáló tényállás megállapítása, és ebből az általa hozandó határozatra vonatkozó következmények levonása (lásd: Traum-ítélet, C-492/13, EU:C:2014:2267, 19. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

- 14 Kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keres választ, hogy a 93/13 irányelv 2. cikkének b) pontját akként kell-e értelmezni, hogy egy olyan természetes személyt, aki ügyvéd, és aki anélkül köt egy bankkal hitelmegállapodást, hogy a szerződés meghatározná a hitel célját, „fogyasztónak” lehet tekinteni e rendelkezés értelmében. Ezenfelül e bíróság arra vár választ a Bíróságtól, hogy e tekintetben milyen hatása van annak a körülménynek, hogy az említett szerződésből eredő követelés fedezetül olyan jelzálog-biztosíték szolgál, amelyről e személy ügyvédi irodájának képviselőjeként állapodott meg, és amelyet az említett személy szakmai tevékenységének gyakorlására szolgáló tárgyi eszközökön, például az ezen ügyvédi iroda tulajdonában lévő ingatlanon alapítottak.
- 15 E tekintetben ki kell emelni, amint azt a 93/13 irányelv tizedik preambulumbekzdése kimondja, hogy a tisztességtelen feltételekre vonatkozó egységes jogszabályokat a „fogyasztók”, valamint az „eladók és szolgáltatók” közötti valamennyi szerződésre alkalmazni kell, amely fogalmakat ezen irányelv 2. cikkének b) és c) pontja határozza meg.
- 16 E meghatározások értelmében „fogyasztó” minden olyan természetes személy, aki az ezen irányelv hatálya alá tartozó szerződések keretében olyan célból jár el, amely kívül esik saját szakmája, üzleti tevékenysége vagy foglalkozása körén; „eladó vagy szolgáltató” pedig minden olyan természetes vagy jogi személy, aki vagy amely az ezen irányelv hatálya alá tartozó szerződések keretében saját szakmája, üzleti tevékenysége vagy foglalkozása körében cselekszik, függetlenül attól, hogy az köz- vagy magánjellegű.

- 17 Az irányelv tehát a szerződő felek azon jellemzője szerint határozza meg azokat a szerződéseket, amelyekre alkalmazandó, hogy e szerződő felek üzleti tevékenységük keretében vagy azon kívül járnak-e el (Asbeek Brusse és de Man Garabito ítélet, C-488/11, EU:C:2013:341, 30. pont; Šiba-ítélet, C-537/13, EU:C:2015:14, 21. pont).
- 18 E szempont megfelel azon elvnek, amelyen az ezen irányelv által létrehozott védelmi rendszer alapul, miszerint a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van, mind tárgyalási lehetőségei, mind pedig tájékozottsági szintje tekintetében, amely helyzet az eladó vagy szolgáltató által előzetesen meghatározott feltételek elfogadásához vezet, anélkül hogy a fogyasztó befolyásolni tudná ezek tartalmát (Asbeek Brusse és de Man Garabito ítélet, C-488/11, EU:C:2013:341, 31. pont; Šiba-ítélet, C-537/13, EU:C:2015:14, 22. pont).
- 19 E hátrányos helyzetre tekintettel a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy a tisztességtelen feltételek nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve. Olyan kógens rendelkezésről van szó, amely arra irányul, hogy a szerződő felek jogai és kötelezettségei tekintetében a szerződés által megállapított formális egyensúlyt a szerződő felek egyenlőségét helyreállító, valódi egyensúlyval helyettesítse (Sánchez Morcillo és Abril García ítélet, C-169/14, EU:C:2014:2099, 23. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 20 Ugyanakkor emlékeztetni kell arra, hogy ugyanaz a személy eljárhat bizonyos ügyletekkel kapcsolatban fogyasztóként, míg másokkal összefüggésben eladóként vagy szolgáltatóként.
- 21 A „fogyasztó” 93/13 irányelv 2. cikke b) pontjának értelmében vett fogalma, amint azt a főtanácsnok megállapította indítványának 28–33. pontjában, objektív jellegű, és független azon konkrét ismeretektől, amelyekkel az érintett személy rendelkezhet, vagy azon információktól, amelyekkel e személy ténylegesen rendelkezik.
- 22 Az olyan szerződésre vonatkozó jogvitában eljáró nemzeti bíróság, amely ezen irányelv hatálya alá tartozhat, köteles a bizonyítékok összessége és különösen a szerződésben foglaltak fényében megvizsgálni, hogy a hitelfelvevőt az említett irányelv értelmében vett „fogyasztónak” lehet-e minősíteni (lásd, analógia útján: Faber-ítélet, C-497/13, EU:C:2015:357, 48. pont).
- 23 Ehhez a nemzeti bíróságnak figyelembe kell vennie az adott ügy minden olyan körülményét – különösen a vizsgált szerződés tárgyát képező áruk vagy szolgáltatások természetét –, amely alkalmas annak bizonyítására, hogy ezt az árut vagy szolgáltatást milyen céllal vásárolták vagy vették igénybe.
- 24 Az ügyvédek által jogi szolgáltatásokra vonatkozó szerződések keretében kínált szolgáltatások tekintetében a Bíróság már figyelembe vette, hogy egyenlőtlenség áll fenn az „ügyfél-fogyasztók” és az ügyvédek között, főként a felek közötti információs aszimmetria miatt (lásd: Šiba-ítélet, C-537/13, EU:C:2015:14, 23. és 24. pont).
- 25 Ez a megállapítás ugyanakkor nem zárhatja ki azt a lehetőséget, hogy egy ügyvédet az említett irányelv 2. cikke b) pontjának értelmében vett „fogyasztónak” lehessen tekinteni, amikor ez az ügyvéd saját szakmája, üzleti tevékenysége vagy foglalkozása körén kívül eső célból jár el (lásd, analógia útján: Di Pinto ítélet, C-361/89, EU:C:1991:118, 15. pont).
- 26 Az az ügyvéd ugyanis, aki egy saját szakmája, üzleti tevékenysége vagy foglalkozása körében eljáró természetes vagy jogi személlyel olyan szerződést köt, amely – hacsak nem ügyvédi irodájának tevékenységére vonatkozik – nem kötődik az ügyvédi hivatás gyakorlásához, e személlyel szemben a jelen ítélet 18. pontjában jellemzett hátrányos helyzetben van.

- 27 Ilyen esetben, még ha úgy is kellene tekinteni, hogy egy ügyvéd magas szintű szakmai jártassággal rendelkezik (lásd: Šiba-ítélet, C-537/13, EU:C:2015:14, 23. pont), ez alapján nem vélelmezhető, hogy egy eladóval vagy szolgáltatóval fennálló viszonyban nem ő a gyengébb fél. Ugyanis, amint arra a jelen ítélet 18. pontja emlékeztet, a fogyasztó eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzete, amelynek orvoslására a 93/13 irányelv által létrehozott védelmi rendszer irányul, érinti mind a fogyasztó tájékozottsági szintjét, mind tárgyalási lehetőségeit az eladó vagy szolgáltató által előzetesen meghatározott feltételek esetében, amelyek tartalmát e fogyasztó nem tudja befolyásolni.
- 28 Az a körülmény, hogy az érintett szerződésből eredő követelés fedezetéül olyan jelzálog-biztosíték szolgál, amelyről ez az ügyvéd állapodott meg ügyvédi irodája képviselőjének minőségében, és amelyet ezen ügyvéd szakmai tevékenységének gyakorlására szolgáló tárgyi eszközökön, például az ezen ügyvédi iroda tulajdonában lévő ingatlanon alapítottak, amint azt a főtanácsnok megjegyezte indítványának 52–54. pontjában, nincs hatással a jelen ítélet 22. és 23. pontjában foglalt értékelésre.
- 29 Az alapügy tárgya ugyanis azon személy fogyasztói vagy eladói, illetve szolgáltatói minőségének meghatározása, aki az alapszerződést, azaz a hitelmegállapodást kötötte, nem pedig e személynek a járulékos szerződés, azaz az alapszerződésből eredő követelés fedezetéül szolgáló jelzálog-biztosítékra vonatkozó szerződés keretében betöltött minőségének a meghatározása. Egy, az alapügyhöz hasonló ügyben az, hogy az ügyvéd fogyasztónak vagy eladónak, illetve szolgáltatónak minősül a jelzálog-kötelezetti kötelezettségvállalása keretében, nem határozhatja meg, hogy milyen minőséget tölt be az alap-hitelmegállapodás keretében.
- 30 A fenti megfontolások fényében az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 2. cikkének b) pontját akként kell értelmezni, hogy egy olyan természetes személyt, aki ügyvéd, és aki anélkül köt egy bankkal hitelmegállapodást, hogy a szerződés meghatározná a hitel célját, „fogyasztónak” lehet tekinteni e rendelkezés értelmében, amennyiben az említett szerződés nem kötődik ezen ügyvéd szakmai tevékenységéhez. Az a körülmény, hogy az ugyanezen szerződésből eredő követelés fedezetéül olyan jelzálog-biztosíték szolgál, amelyről e személy ügyvédi irodájának képviselőjeként állapodott meg, és amelyet az említett személy szakmai tevékenységének gyakorlására szolgáló tárgyi eszközökön, például az ezen ügyvédi iroda tulajdonában lévő ingatlanon alapítottak, e tekintetben nem bír relevanciával.

A költségekről

- 31 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (negyedik tanács) a következőképpen határozott:

A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 2. cikkének b) pontját akként kell értelmezni, hogy egy olyan természetes személyt, aki ügyvéd, és aki anélkül köt egy bankkal hitelmegállapodást, hogy a szerződés meghatározná a hitel célját, „fogyasztónak” lehet tekinteni e rendelkezés értelmében, amennyiben az említett szerződés nem kötődik ezen ügyvéd szakmai tevékenységéhez. Az a körülmény, hogy az ugyanezen szerződésből eredő követelés fedezetéül olyan jelzálog-biztosíték szolgál, amelyről e személy ügyvédi irodájának képviselőjeként állapodott meg, és amelyet az említett személy szakmai tevékenységének gyakorlására szolgáló tárgyi eszközökön, például az ezen ügyvédi iroda tulajdonában lévő ingatlanon alapítottak, e tekintetben nem bír relevanciával.

Aláírások